

جمهوری اسلامی ایران

وزارت جهاد کشاورزی

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

موسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کشور

سند اول

برنامه راهبردی

ساماندهی و هدفمند سازی تحقیق و تولید
بذر و نهال شناسنامه دار و گواهی شده

کمیته مشورتی تدوین راهبردهای محیط‌های طبیعی کشور

کارگروه ساماندهی و هدفمند سازی تحقیق و تولید بذر و نهال شناسنامه دار و گواهی شده خرداد ۱۳۹۳

رئوس راهبردهای

ساماندهی و هد فمند سازی تحقیق و تولید بذر و نهال شناسنامه دار و گواهی شده

۱- وضعیت بذر و نهال جنگلی (جنگل و مرتع) در شرایط فعلی، رضایت بخش نیست، و ضرورت پرداختن به این موضوع از امور مهم حفظ و احیای منابع طبیعی کشور است.

۲- توجه به بذور می‌بایست همزمان با پرداختن به نهال در اولویت برنامه کاری قرار گیرد.

۳- بذر و نهال را باید بصورت یکجا و در یک مدیریت واحد مورد بررسی قرار داد.

۴- در مواردی همچون صنوبر که تکثیر از طریق قلمه صورت می‌پذیرد، ضرورت دارد که استانداردهای لازم در این زمینه مورد توجه قرار گیرد.

۵- باید در کوتاه‌ترین زمان بیشترین نتیجه را در ساماندهی و هدفمند کردن تحقیق و تولید بذر و نهال‌های جنگلی بدست آورد.

۶- استاندارد سازی نهال در کشور یک ضرورت است. (اگر چه با توجه به مصوبه مجلس شورای اسلامی وظایف استاندارد سازی بذر و نهال اعم از گونه های جنگلی و زراعی به عهده موسسه ثبت و کنترل و گواهی بذر و نهال است که استاندارد سازی با حضور نمایندگان موسسات متقاضی در کارگروه‌های تخصصی انجام می‌گیرد.)

در نظام آموزشی دانشگاه‌های منابع طبیعی کشور باید گرایش لازم در زمینه بذر و نهال استاندارد و مناسب جنگلی تقویت گردد.

۷- عوامل و عناصر مورد نیاز برای استاندارد سازی نهال و نیز توجه به منشاء آن بذر که از اهمیت ویژه ای برخوردار است می‌بایست مورد تحقیق و بررسی قرار گیرد. همزمان با استاندارد سازی نهال، استاندارد سازی بذر نیز می‌بایست در دستور کار قرار گیرد.

۸- عناصر و عواملی که در استاندارد سازی بذر نقش دارند، می‌بایست مورد توجه قرار گیرند. (نهالستان به عنوان بستر تولید و تکثیر اهمیت زیادی در کیفیت و سلامت نهال‌های تولیدی دارد. بنابراین در صورت عدم توجه، نهالستان‌ها می‌توانند محل رشد و تکثیر علف‌های هرز، آفات و بیماری‌ها باشند و نهال‌های آلوده نیز عامل اشاعه این عوامل به اقصی نقاط کشور گردند. /توجه به قرنطینه داخلی و خارجی در انتقال بذر و نهال/ شناسایی و توجه به بیماری‌های بذرزاد/ بکارگیری روشهای پیشگیری و کنترل).

۹- فرایند تولید نهال فرایندی مجزاست، اما حتماً در تداوم فرایند تحقیق می‌بایست شکل گیرد و بر مبنای این یافته و با نظارت کامل علمی و فنی انجام شود. (وظیفه تحقیق در زمینه اصلاح و معرفی تمام گونه‌های

جنگلی و مرتعی بعهدہ موسسہ تحقیقات جنگلها و مراتع کشور می‌باشد و لازم است با ارائه طرح‌های کلان و تعیین کارگروه‌های تخصصی گونه‌های جنگلی اولویت‌دار شناسایی شوند و تحقیقات در این زمینه با شتاب بیشتری انجام گیرد. تا بتوان با بهره‌گیری از افراد متخصص و علاقه‌مند در موسسہ و استان‌ها جهت ارزیابی ذخایر ژنتیکی جنگلی و تولید نهال و بذر اصلاح شده مبادرت شود.

البته مناسب است موسسہ ثبت و کنترل گواهی بذر بخشی از وظیفه قانونی خود را در این راستا بعهدہ موسسہ تحقیقات جنگلها و مراتع کشور واگذار نماید و استانداردهای ارائه شده از طرف موسسہ را قبول نماید. در اینصورت لازم است قبلاً تفاهم‌نامه‌ای با موسسہ مذکور نوشته شود.

۱۰- آموزش‌های لازم و مرتبط (بذر شناسی، انتخاب نهال، ژنتیک جنگل، به‌گزینی و معیارهای مرتبط،) در سیستم آموزشی مورد توجه قرار گیرد.

۱۱- امروزه احداث باغ بذر به‌عنوان یکی از ضرورت‌های مسلم جنگلداری پذیرفته شده است و این امر باید بر اساس اصول و روش‌های علمی در کشور ما نیز پی‌گیری شود. (در حال حاضر نمونه‌هایی از باغ بذر وجود دارند. مثلاً " برای بذرهای هیرکانی در آمل و برای تاغ در گناباد (خراسات رضوی)).

۱۲- بخش خصوصی می‌تواند بصورت آگاهانه در زمینه تحقیق و تولید بذر و نهال وارد عرصه شود. لیکن باید دولت تولی این امر را بعهدہ گیرد و برای این منظور ساز و کارهای لازم را فراهم نماید.

۱۳- حفظ تنوع ژنتیکی و تلاش در بهبود آن در امر جنگلداری یک امر لازم و ضروری است. مدیریت ذخائر توارثی گونه‌های جنگلی باید از انحصار چند گونه محدود خارج شود. تنوع بخشی به گونه‌های جنگلی یکی از راهبردهای اساسی در مقابله با تغییر اقلیم است و نباید در مدیریت جنگل در کشور ما نادیده گرفته شود. (ضرورت دارد طرح‌های جنگلداری با این ویژگی مورد تجدید نظر قرار گیرد).

۱۴- مسئولیت اصلی در زمینه بذر و نهال جنگلی (جنگل و مرتع) به عهده سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور بعنوان دستگاه اجرائی و موسسہ تحقیقات جنگلها و مراتع کشور بعنوان دستگاه تحقیقاتی می‌باشد. (در این جهت ضرورت دارد تفاهم‌نامه‌هایی امضاء شود). باید از مجموعه دستگاه‌های آموزشی و نیز سایر دستگاه‌های اجرائی و تحقیقاتی مرتبط می‌بایست بهره‌گرفت.

۱۵- باید ساختاری مناسب برای ساماندهی و هدفمند کردن تحقیق و تولید بذر و نهال‌های جنگلی تعریف و پیشنهاد نمود. (در این راستا تدوین شیوه‌نامه ضروری می‌باشد). در صورتیکه دستگاه‌های موجود (مثلاً ثبت بذر و نهال) ظرفیت پذیرش این مسئولیت خطیر را نداشته باشد، ضرورت دارد تا نسبت به تاسیس یک تشکیلات تخصصی مخصوص بذر و نهال جنگلی (جنگل و مرتع) اقدام نمود. موسسہ تحقیقات جنگلها و مراتع کشور می‌تواند به عنوان دستگاه مسئول وظیفه و مسئولیت استاندارد سازی بذر و نهال‌های جنگلی (جنگل و مرتع) را بعهدہ گیرد.

۱۶- نهالستان‌های سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور به عنوان یک ضرورت مجدداً "مورد بازسازی و راه اندازی قرار گیرند. در مورد مالکیت نهالستانها و آموزش نیروهای ذیربط می بایست اقدام ضروری صورت گیرد.

۱۷- محل‌های مناسب برای راه اندازی مراکز مجهز تولید بذر و نهال با توجه به مناطق اکولوژیک مثل هیرکانی، زاگرس، ایران - تورانی و یا سایر مناطق مورد شناسائی و بررسی قرار گیرند. اولویت این مناطق با توجه به اهمیت‌های اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی مورد بررسی قرار گیرد.

۱۸- به منظور افزایش سرعت و دقت کار و نیز کاهش هزینه‌ها لازم است استفاده از تجهیزات و ماشین‌آلات مربوط به عملیات تولید نهال مد نظر قرار گیرد و در این زمینه موسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع کشور اقدامات لازم را در مورد شناخت و کاربرد آنها به عمل آورد.

۱۹- به عنوان یک ضرورت، ایجاد بانک اطلاعات بذر و نهال جنگلی (جنگل و مرتع) در دستور کار موسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع کشور قرار گیرد.

۲۰- با تعیین یک کد معین منابع اعتباری لازم برای این مهم توسط دستگاه‌های مسئول در اختیار موسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع کشور و نیز سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور قرار داده شود

۲۱- برای بذور مورد بهره‌برداری شناسنامه کامل و دقیقی با توجه به والدین و محل رویش تهیه شود. اکوسیستم‌های شکننده و گونه‌های در معرض انقراض و یا تهدید، ضرورتاً "می بایست در اولویت قرار گیرند.

۲۲- برنامه‌های آموزشی و ترویجی و بهره‌گیری مطلوب از صدا و سیما و رسانه‌های جمعی در دستور کار قرار گیرد.

اعضای کارگروه ساماندهی و هدفمند سازی تحقیق و تولید بذر و نهال شناسنامه دار و گواهی شده

- ۱) دکتر عادل جلیلی (رئیس مؤسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع کشور)
- ۲) دکتر علی اصغر معصومی (رئیس کمیته مشورتی تدوین راهبردها برای محیط‌های طبیعی کشور، مؤسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع کشور)
- ۳) دکتر محمداقبر رضایی (دبیر کمیته مشورتی تدوین راهبردها برای محیط‌های طبیعی کشور، مؤسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع کشور)
- ۴) دکتر مصطفی جعفری (رئیس کارگروه ساماندهی و هدفمند سازی تحقیق و تولید بذر و نهال شناسنامه دار و گواهی شده، مؤسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع کشور)
- ۵) مهندس محمد کاظم عراقی (عضو، مؤسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع کشور)
- ۶) مهندس مصطفی خوشنویس (عضو، مؤسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع کشور)
- ۷) مهندس هاشم کنشلو (عضو، مؤسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع کشور)
- ۸) دکتر ابراهیم عزیز خانی (عضو، مؤسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع کشور)
- ۹) مهندس رسول امید (عضو، مؤسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع کشور)
- ۱۰) دکتر زیبا جم‌زاد (عضو، مؤسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع کشور)
- ۱۱) دکتر علی اشرف جعفری (عضو، مؤسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع کشور)
- ۱۲) دکتر محمد حسین لباسچی (عضو، مؤسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع کشور)
- ۱۳) دکتر سید رضا طباطبایی عقدایی (عضو، مؤسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع کشور)
- ۱۴) دکتر حسین حسین خانی (عضو، مؤسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع کشور)
- ۱۵) مهندس محمد فرحناک (عضو، مؤسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع کشور)
- ۱۶) مهندس محمد فیاض (عضو، مؤسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع کشور)

